

עסוק אלא באותן שדומין בכתיבתן, וא"כ מה"ט השמיט גמין צדין ונקט רק ביתין כפין ודלתין רישין. ודו"ק היטב.

אבל למעשה נראה שקשה לומר כן, כי באמת בלשון חז"ל מצינו שאות C מתבטא במכטא K — וכמו בתיבת America, דהרי אנו רואים שתיבת Ceasar הוא קיסר, ותיבת ocean הוא אוקיינוס, [וכן תיבת cedar הוא קדרום בלשון תרגום, עיין אמת ליעקב עה"ת בפרשת נח ו' י"ד] הרי שהברת אות C אצלם היתה כאות K, וא"כ א"א לומר שהג' הוא צדי מחמת שהוא מתאים עם ה C, שהרי הוא מתאים עם מבטא K ולא עם מבטא C (צי), ודו"ק.

והנראה כביאור דעת הרמב"ם, בהקדם מה שיש לדקדק על לשון הברייתא: "צדין", דהלא כשרוצה הרמב"ם להזכיר אות צ' הוא אומר צדי"ק, עיין בפ"ה מס"ת הל"ג, ואילו בברייתא כתוב צדין. [ובאמת גם לשון גמין אינו מדוקדק דהול"ל גימלין]. ולכן נ"ל לומר דבר חדש, דהברייתא כלל לא איירי בגמלין וצדיקין שלנו, אלא איירי לגבי גמין וצדין בלשון יונית, והוא "גם" יונית ו"צדי" יונית שמצינו בכמה מקומות בש"ס, ועל אלו שפיר נופל הלשון גמין וצדין, וקמ"ל הברייתא שאם כותב ספר תורה ביונית שלא יעשה גמין צדין, והם באמת דומים זה לזה בצורתם. ולפ"ז כיון שהקדים הרמב"ם בהלכה זו שהיום נשקע לשון יונית מן העולם ושוב לא כותבים ספרים ביונית, א"כ דילג ענין זה מחבורו.

לפ"ז יש ליישב דקדוק אחר בברייתא זו, דבאמת על הא דטיתין פיתין תמה הרמב"ן דלכאורה אין שום דמיון ביניהם, ומכאן זה יצא לחדש הלכה בהלכות כתיבת אות ט', עיין בחידושו בסוגיין. אמנם לפמש"כ נראה דגם הכא מיירי באותיות יוניות, דבאמת לשון "פיתין" אינו הלשון הנכון, וכשרוצה הרמב"ם להזכיר לשון רבים של אות פ' הוא אומר "פאין", עיין פ"ז מס"ת הל"ח, ומדוע נכתב כאן פיתין. אלא ביונית יש אות הנקרא "טיטע", ויש אות "פי", והם דומות זו לזו בצורתם, ובאמת הי' צריך לכתוב בברייתא טיתין פיין, אלא שכלה"ק א"א להתחיל תיבה בפא בלי דגוש, ורק אפשר לכתוב פיפי, והיינו הראשון דגוש והשני לא דגוש, ולכן הוצרך לכתוב פיפין, ושוב אין אנו צריכין למש"כ הרמב"ן, ודו"ק. ועיין להלן דף ק"ד ע"א.

[ומעתה] נמצא מקור לדברי הרמב"ם [פ"ב מק"ש הל"י] דו"ל: קורא אדם את שמע בכל לשון כו' והקורא בכל לשון צריך להזהר מדברי שבוש שבאותו הלשון ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקודש עכ"ל. ועיין בהשגות שכתב אין זה מקובל על הדעת וכו' עיי"ש, ועיי"ש בכס"מ, אבל תמוהין דבריו, דודאי דעת הרמב"ם היא שמדקדק כמו שמדקדק בלה"ק, וכבר ביאר הרמב"ם לעיל הל"ט כיצד ידקדק וכו', ולכא"ו צדק הראב"ד בהשגתו. אבל לפ"ז שפיר ניחא, דהנה שלא יכתוב אלפין עיינין וכדומה ילפינן מוכתבתם שתיבה כתיבה תמה, וה"נ כאן ילפינן שצריך לדקדק מדכתיב ולמדתם — שתיבה למודך תם [בכרות דף ט"ו ע"ב], וכיון שכן כמו שבכתיבה הא מוכח מברייתא דלא יכתוב גמין צדין שאפי' ביונית צריך לקדק, ה"נ בלמוד נמי ילפינן דאפילו בכל לשון צריך לדקדק, ודו"ק. [וע"ע באמת ליעקב עמ"ס בחלק השעורים בענין "דקדוק בקריאת שמע בכל לשון" שנתבאר כל ענין זה בהרחבה].

דף ק"ד ע"א. תוס' ד"ה גרועי קא מגרע ל"י כו' והא דנקט מנצפך ולא נקט להו בסדר אלפא ביתא דמנצפך משמע מן צופים עכ"ל. והנה מצינו שבמוסף שבת נסדר תשר"ק, ואח"כ לפי נוסח האר"י מסתיים "מסיני נצטוו צווי פעלי" כראוי" משמע דכן הוא הסדר. אלא במסורה כשנמסר מספר הפסוקים בסוף ספר בראשית ציין הכ"ף של מנצפך בחמש מאות, הרי דמשמע דהסדר הוא כמנפ"ץ. [ועיין עוד במסורה סוף ספר דברים דקחשיב שם צד"י פשוטה במספר תשע מאות, הרי דהסדר הוא כמנפ"ץ]. ולכאורה מהא דהביאה הברייתא לעיל דף ק"ג ע"ב שלא יכתוב אלפין עיינין ביתין כפין וכו' משמע דחשיב לפי סדר האלפא ביתא, וקחשיב טיתין פיפין, כפופין פשוטין, ואח"כ ממין סמכין, סמכין ממין, סתומין פתוחים, פתוחים סתומים, ומדהתחיל במ"ם סתומה שלא יעשנה סמ"ך, ואח"כ במ"ם פתוחה שלא יעשנה סתומה, משמע לכאורה דהסדר הוא הסתומה קודם הפתוחה, והוא לכאורה תמוה שתיבה הסתומה קודם הפתוחה. גם יש לדקדק קצת מברייתא זו עוד רא"י, דהנה בכל אלה מקדים המוקדם ואח"כ שונה ההפך, כמו אלפין עיינין עיינין אלפין וכן כולם, וא"כ הכא דנקט סתומין פתוחין פתוחין סתומין, משמע דהסתומה קודמת לפתוחה, והוא חידוש. ואין לומר דשיגרת הלשון הוא להתחיל בסתומה, דהא גבי